

71 . Târcov | Comuna: Pîrscov | Județ: Buzău | Punct: Piatra cu lilieci | Anul: 2010

Anul: 2010

Cod RAN: 48646.01

Perioade: Preistorie, Protoistorie

Epoci: Epoca bronzului, La Tène, La Tène târziu

Tipuri sit: exploatare/carieră, amenajare/construcție

Categorii sit: Apărare (construcții defensive), Civil, Domestic

Autori: Daniel Costache-Bolocan, Smaranda Fărnoagă, Sebastian Matei, Roxana Morteau, Valeriu Sîrbu, George Trohani, Andrei Vlad

Instituții: Muzeul Județean Buzău, Instituție Nedefinită, Muzeul Județean Buzău, Instituție Nedefinită, Muzeul Brăilei, Muzeul Național de Istorie a României, Instituție Nedefinită

Raport

Așezarea fortificată de la Târcov se află plasată în Subcarpații de Curbură, pe o culme numită „Piatra cu Lilieci”, ce are trei dintre laturi abrupte și o înălțime maximă de aproximativ 750m. Această înălțime a fost locuită încă din epoca bronzului (cultura Monteoru) și, sporadic, în sec. IV-III a. Chr., dar cea mai semnificative vestigii aparțin epocii geto-dacice târzii. Situl se împarte în două unități distincte: un platou-acropolă, lung de 160m, și o succesiune de trei terase, dintre care cel puțin două sunt fortificate cu ziduri de piatră. Accesul de la cele trei terase la platoul-acropolă se făcea printr-o șa îngustă, de 2-3m, și lungă de aproximativ 100 m.

Una dintre prioritățile noastre a fost finalizarea cercetării fortificației dintre Terasa 2 și 3, unde au fost identificate, cel puțin, două momente distincte de fortificare, extinse pe o distanță de 20m. Totodată, am urmărit și continuarea cercetării Terasa 2 pentru a culege date privind locuirea propriu-zisă. Astfel, au fost prelungite secțiunile S2 și S4 spre N, cu încă 6 metri, și a fost deschisă o nouă suprafață, S6, paralelă cu S4, cu dimensiunile de 6 x 2m. În urma acestor extinderi secțiunea S4 a atins lungimea totală de 45 m, iar S2, o lungime totală de 16m. Un alt obiectiv important a fost extinderea săpăturilor pe platoul-acropolă, pentru a verifica stratigrafia și a culege noi informații privind locuirea din această zonă. Cercetarea s-a concretizat prin deschiderea unei noi secțiuni, S7, cu dimensiunile de 10 x 2 m. Săpăturile efectuate în această secțiune, deși nefinalizate, ne-au oferit informații prețioase privind, în special, depunerea din epoca bronzului.

În această campanie vestigiile aparținând epocii bronzului au avut o pondere relativ însemnată, datorită deschiderii unui nou sector pe Platou unde, din cercetările mai vechi, fusese depistat un strat consistent aparținând culturii Monteoru. De asemenea, o cantitate destul de mare de fragmente ceramice monteorene au fost recoltate dintre pietrele care alcătuiau structurile de fortificare și susținere a Terasa 2. Menționăm că pe Terasa 2 nu există strat de cultură monteorean, iar fragmentele ceramice aparținând acestei culturi sunt sporadice. Așadar, este firesc să presupunem că în momentul amenajării Terasa 2 și a fortificației dacii să fi decapat cu totul stratul de cultură acumulat în epoca bronzului, fiind utilizat, dacă putem spune așa, ca „liant” la fixarea bolovanilor, având o textură clisoasă, de culoare cenușiu-gălbui.

Locuirea de epoca bronzului de pe Platou a fost cercetată parțial în campania din acest an, prin deschiderea unei noi secțiuni, respectiv S7(L=10m; l=2m), trasată transversal pe culmea Piatra cu Lilieci, paralelă cu panta. În carourile 1, 2 și, parțial 3, ale noii secțiuni, chiar de la nivelul actual de călcare, și, apoi, gradual către mijlocul secțiunii, a fost identificată stânca nativă.

În c.4, 5 și parțial 3, stratul de cultură avea o stratigrafie relativ simplă:

- 0-0,15/0,20 m, strat vegetal actual, compus din humus de pădure și frunze descompuse. Materialul arheologic este rar, fiind compus din fragmente ceramice dacice și monteorene;

- (0,15/0,20-0,30/0,35)m, strat de cultură dacic; materialul ceramic este amestecat, preponderent de factură monteoreană, ceea ce ne sugerează faptul că partea superioară a stratului de epoca bronzului a fost puternic afectată;

- (0,30/0,35-0,55/0,70)m strat de epoca bronzului, neafectat de locuirea dacică;

- (0,55/0,70)m, în jos, se află argilă gălbuie și albicioasă și pe alocuri stâncă nativă.

În ceea ce privește analiza ceramicii, putem face o serie de aprecieri. Astfel, în stratul vegetal și în nivelul dacic au fost descoperite 82 de fragmente ceramice aparținând epocii bronzului, față de cele cca. 35-40 fragmente ceramice atribuite locuirii dacice. Fragmentele ceramice de epoca bronzului aparțin culturii Monteoru, respectiv etapei Ic3. Datorită gradului mare de fragmentare al acestora nu au putut fi identificate formele ceramice cărora le aparțin. Majoritatea acestora sunt lucrate din pastă semifină, bine omogenizată, cu cioburi pisate, pietricele și nisip cu granulație relativ mică în compoziție. Un procent important dintre ele sunt lucrate din pastă semifină, cu cioburi pisate și pietricele în compoziție, ceea ce conferă pastei un caracter friabil. De asemenea, au fost identificate și câteva fragmente provenind de la vase lucrate din pastă semigrosieră, cu cioburi pisate, de dimensiuni medii, în compoziție, pietricele, precum și nisip cu granulație foarte mare. Între cotele – 0,35 și – 0,55/0,57m au fost recoltate, de pe aceeași suprafață, 138 fragmente ceramice, toate atribuite culturii Monteoru, etapa Ic3. Dintre acestea, cea mai mare parte sunt lucrate din pastă semifină, bine omogenizată. La acest nivel au fost identificate mai multe forme ceramice, dintre care amintim o strachină cu buza ușor rotunjită și fund relativ drept, lucrată din pastă semifină, bine omogenizată, culoare cărămiziu – gălbuie la exterior și cenușie la interior, fără decor. Au mai fost identificate: un fragment de capac de pixidă, cu margine de susținere, lucrat din pastă semifină de culoare gri-cenușie cu pete cărămizii, un fragment provenind de la o ceașcă lucrată din pastă fină de culoare gri-cenușie, decorată cu două brâuri aplicate, paralele, dispuse orizontal, la partea superioară, iar pe pântec câte trei linii paralele, incizate, dispuse sub formă de triunghi. Între – 0,55/0,57m și – 0,69/0,70m au fost recoltate 104 fragmente ceramice, toate aparținând epocii bronzului, respectiv etapei Ic3 a culturii Monteoru. Dintre acestea, cea mai mare parte sunt lucrate din pastă semifină.

În zona carourilor 4 și 5 ale secțiunii S7 au fost identificate și cercetate, parțial, două complexe aparținând epocii bronzului.

Cpl.25 – complex adâncit, de formă cvasi-circulară, surprins pe o lungime de 1m și lățimea de 40-45cm identificat la – 0,55m, în carourile 4 – 5. A fost cercetat parțial. Umplutura este de culoare neagră, relativ compactă, pe latura sa de nord fiind vizibil un șir de pietre de dimensiuni medii (10 x 6cm). Fragmentele ceramice recoltate provin de la vase de tip Spendegefasse, cu buza relativ ascuțită, lucrat din pastă semifină, bine omogenizată, culoare gri-cenușie, fără elemente de decor.

Cpl.26 – complex adâncit, de formă dreptunghiulară, identificat la -0,50 -0,52m, în c.3 și 4, cu lungimea de 1,80 m și lățimea de cca. 60 cm. A fost cercetat parțial. Umplutura este de culoare neagră, afânată. Între -0,56/-0,60-0,64/-0,67m avea dimensiunile de 1,70 x 0,50 m. Fragmentele ceramice recoltate sunt atipice, astfel că nu se pot face mai multe observații.

Locuirea de epoca bronzului din zona Terasei 2 a putut fi documentată prin studierea materialelor ceramice aflate în poziție secundară, printre pietrele fortificației dacice. Fragmentele ceramice recoltate aparțin etapelor timpurii ale culturii Monteoru, respectiv Ic4-2, Ic4-3 și Ic3.

Fragmentele ceramice aparținând celei mai timpurii locuiri de epoca bronzului aparțin etapei MIc4-2 provin de la cești, cupe, vase cu gâtul ușor înălțat și corp globular sau bitronconic. Acestea sunt realizate în majoritate din pastă semifină, bine omogenizată și au culori variind de la gri-cenușiu la cărămiziu-roșiatic. Decorul este realizat prin incizie – fals relief și prin aplicare. Motivele decorative se compun din linii adânc incizate, așezate orizontal, în general la partea superioară a vaselor, brâuri cu alveolări, orizontale, precum și din împunsături fine, dispuse sub formă de șiruri simple sau multiple. Întrucât materialul ceramic se află într-o stare de fragmentare avansată nu au putut fi determinate prea multe forme ceramice. Fragmentele ceramice aparținând etapelor Ic4-3 și Ic3 sunt în număr mai mare, ceea ce poate însemna o locuire mai intensă a terasei la acest nivel. În cea mai mare parte acestea au fost lucrate din pastă semifină, bine omogenizată, cu cioburi pisate și pietricele în compoziție. Dintre formele ceramice identificate amintim

ceștile cu două toarte, supraînălțate, trase din buză, cupe, vase-sac, boluri, vase cu gura puternic evazată și corp globular sau bitronconic. Majoritatea fragmentelor ceramice sunt decorate. Decorul constă din cercuri concentrice incizate, triunghiuri incizate - simple, duble sau multiple, șiruri de linii paralele, incizate, orizontale, la partea superioară, brăuri aplicate cu sau fără creștături pe ele, șiruri de împunsături executate cu un obiect cu vârful ascuțit etc. Alături de fragmente ceramice, au mai fost descoperite și alte obiecte cum ar fi un cuțit curb din piatră (Krummesser) și câteva fusaiole.

Pe baza rezultatelor cercetărilor arheologice de la Târcov - Piatra cu Lilieci putem aprecia că locuirea din epoca bronzului din acest sit a debutat la nivelul etapei Ic4-2 a culturii Monteoru. Analiza materialului ceramic, precum și observațiile de pe Terasa 2 și de pe Platou, permit concluzia că cel puțin aceste două zone ale culmii au fost locuite în epoca bronzului. Întreaga locuire atribuită epocii bronzului aparține etapelor timpurii ale culturii Monteoru, ultimul nivel de locuire fiind atribuit etapei Ic3. Caracterul unitar al materialului ceramic, precum și rezultatele parțiale obținute în campania din acest an în secțiunea S7, constituie o dovadă a faptului că atât Platoul cât și Terasa 2 au fost locuite concomitent, cel puțin la nivel Ic4-3/Ic3, de către aceeași comunitate.

Punctul Piatra cu Lilieci se înscrie într-un areal larg ce gravitează de-a lungul văii râului Buzău cu locuiri M Ic4-21. La aproximativ 1 km nord-est de Târcov -Piatra cu Lilieci se află situl Târcov-Vârful Dâlma2, culme locuită la nivelul epocii bronzului de o comunitate contemporană cu aceasta.

Cercetările din epoca dacică

Fortificația. Finalizarea cercetărilor în S4, c.7-18, plasată între Terasa 2 și 3, ne-a permis o serie de observații privind amenajarea fortificației. Astfel, în campania din 2009 s-au conturat trei zone distincte de fortificare, plasate pe o distanță de 20 m, denumite de noi, convențional, segmente sau tronsoane. Desigur că acțiunea de fortificare a urmărit și consolidarea pantei, eventual extinderea zonei de locuit. Din fortificație s-a păstrat, cum era și de așteptat, doar fundația. Nu avem informații satisfăcătoare privind elevația, dar putem deduce că ea a fost în mare măsură din lemn, lucru sugerat de puținătatea pietrelor, precum și de lipsa unei zone de dărâmtură în fața fortificației. Nu trebuie exclusă o eventuală demantelare forțată sau utilizarea pietrei de către sătenii din Târcov, deși zona este greu accesibilă.

În această campanie s-a observat faptul că segmentele 1 și 2 au reprezentat, la un moment dat, un element complex de fortificare și amenajare a marginii Terasei 2 și a pantei, plasat în partea superioară a pantei. Amenajarea se întindea pe o lățime de aproximativ 11m. În primii 8 m avem o aglomerare masivă de bolovani, ce pleacă din buza Terasei 2 și merge, în jos, pe pantă. Capătul de S al acestei amenajări, aflat în pantă, se termină cu un șir de bolovani masivi, păstrați sub forma unui parament cu două asize, susținut de un rambleu format dintr-o aglomerare compactă de bolovani, așezați pe o lungime de 2,60m, fixați pe pantă. Diferența de nivel între capătul de nord al amenajării de piatră și paramentul exterior este de aproximativ 2m. Probabil că deasupra acestei amenajări de piatră a fost fixată o structură masivă din lemn care avea rolul de a închide accesul pe Terasa 2.

Al treilea segment, cu o lungime de aproximativ 7m, este plasat în c.14-18, fiind, practic, așezat, în totalitate, în jumătatea inferioară a pantei. Este o amenajare distinctă, fără a putea preciza care a fost raportul cu structura aflată mai sus. În partea superioară s-au observat două șiruri de pietre ce puteau reprezenta două paramente, însă, odată cu avansarea cercetării, s-a constatat că baza fundației era formată din bolovani de mari dimensiuni, de 0,50-0,60m lungime, fixați unul lângă altul, direct pe argila gălbuie și stânca nativă. Trebuie precizat că pentru o mai bună stabilitate, înainte de așezarea primului rând de bolovani, s-a îndreptat panta prin săpare în argilă și stâncă. Așadar, această amenajare constituie, cu siguranță, fundația unei structuri ce a susținut probabil elevația din lemn sau piatră a fortificației. Cele două „paramente” observate mai sus reprezintă, probabil, rezultatul fixării spre margini a pietrelor mai mari ce aveau una sau două laturi plate. Fundația era susținută, la rândul ei, de un rambleu întins pe o distanță de aproximativ 5 m. Rămâne o problema raportul cronologic și morfologic dintre cele două mari structuri de fortificare din S4, care vor fi cercetate în campania viitoare.

În această campanie au fost cercetate 10 complexe, dintre care 8 din epoca dacică și doar două din epoca bronzului. Complexele din epoca dacică sunt reprezentate de 3 gropi, o vatră, un bordei, resturile unei locuințe de suprafață și două adâncituri/alveolări sau posibile resturi de complexe anterioare amenajării

Terasei 2.

În continuare vom descrie câteva dintre cele mai importante complexe.

Cpl.20 reprezintă o vatră pătrată, cu laturile de 1,10 m, amenajată pe un pat de pietre plate. Crusta, puternic exfoliată, era subțire (aproximativ 1,5 cm grosime) și slab arsă. În jurul vetrei se aflau mai mulți bolovani mari care, probabil, aveau rolul de a împrejmuia vatra. La S de vatră a fost descoperită o zonă cu lipitură arsă, pe o suprafață de 2,20 x 1,10 m, ce ar putea reprezenta resturile unei construcții incendiate. Date noi privind această construcție, denumită Cpl.22, și raportul ei cu vatra le vom putea avea în campaniile viitoare, odată cu extinderea săpăturii.

Cpl.21 reprezintă o groapă de mari dimensiuni, din c. 19 al S4, acesta fiind primul complex identificat pe Terasa 3. Cea mai mare parte din această groapă intră în malurile de V și S, astfel că sunt greu de stabilit dimensiunile sale. Forma gropii este conică, fiind săpată, parțial, în stânca nativă, de la cota de aproximativ 0,40 m, baza fiind la -1,30 m, de la nivelul actual de călcare. Umplutura este brună, compactă, cu aspect clisos, ce conține foarte multă rocă cochiliferă spartă, pigment de cărbune, oase de animale și fragmente ceramice dacice. Remarcăm un fund de vas cenușiu și un fragment de borcan decorat cu brâu crestat. Probabil că această groapă reprezenta o anexă a Bordeiului 27, aflat în imediata apropiere.

Cpl.23 – groapă menajeră, descoperită în S6, c.A2, în formă de clopot, cu diametrul gurii de 0,80 m, diametrul maxim de 1,25 m și adâncimea este de 1 m. A conținut o umplutură cenușie, gălbuie pe alocuri, cu mulți pigmenți de cărbune, fragmente ceramice, oase și câteva pietre masive.

Cpl.27 - complex adâncit, de mari dimensiuni, probabil bordei, descoperit în capătul de S al S4, în zona unde se termină panta și începe Terasa 3. Acesta s-a observat doar parțial deoarece cea mai mare parte intra în profilul de vest al secțiunii. Lungimea părții superioare este de 2,50 m, baza de 1,90 m, iar adâncimea maximă este de 0,70 m, el fiind săpat de la cota de 0,40 m, față de nivelul actual de călcare. Materialul arheologic descoperit la baza acestui complex este compus din fragmente ceramice dacice ce se pot încadra în sec. I p.Chr. Stratigrafic, s-a observat că acest bordei este anterior amenajării structurii de fortificare din zona c.14-18, fiind umplut, parțial, cu pământ și pietre sparte folosite în amenajarea fortificației.

Pieșele descoperite au intrat în patrimoniul Muzeului Județean Buzău, unde vor fi supuse operațiunilor de conservare și restaurare.

S-au luat, de asemenea, măsuri primare de protecție și conservare a zidurilor și a complexelor descoperite, prin sprijinire și acoperire cu pietre, folii de plastic și pământ.

Informații suplimentare online

[Raportul 4607 din cronica.cimec.ro](http://raportul4607.din.cronica.cimec.ro)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](http://localizare.pe.harta.foolosind.Mapserver.Cimec.ro)
